

Verksamhetsberättelse 2021

Överförmyndarnämnden

Innehållsförteckning

Nämndansvarig tjänstepersons bedömning och analys	3
Händelser av väsentlig betydelse.....	4
Ekonomi	5
Uppföljning av mål och inriktning	8
Uppföljning av nämndens verksamhet	10
Nämndindikatorer.....	11

Övriga bilagor

- Bilaga 1 Överförmyndarnämnden internkontrollrapport 2021
- Bilaga 2 Uppföljning av Överförmyndarenhetens verksamhetsplan

Nämndens uppdrag

Överförmyndarnämndens uppdrag regleras i Linköpings kommuns reglemente och tillhör sektor välfärd och socialpolitik. Verksamheten omfattar arbetsuppgifter som åligger överförmyndarnämnden enligt:

- föräldrabalk
 - förmyndarskapsförordning
 - ärvdabalk
 - äktenskapsbalk
 - lag om god man för ensamkommande barn
- samt övriga till området hörande lagar, förordningar och föreskrifter

Nämndens viktigaste uppgift är att utöva tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Tillsynen innebär att granska och följa upp hur ställföreträdare sköter sina uppdrag att företräda huvudmän som inte själva kan tillvarata sina rättigheter.

Utöver tillsynen bistår nämnden tingsrätten i utredningar inför beslut, nämnden svarar för rekrytering och utbildning av ställföreträdare samt fattar beslut om samtycke till olika rättshandlingar så som uttag från spärrade konton, arvskiften, fastighetsförsäljningar med mera.

Den medborgare som tar på sig ett uppdrag som god man eller förvaltare är inte anställd utan utför det i form av ett frivilligt uppdrag mot ett mindre arvode. Överförmyndaren fattar beslut om arvodet beroende på uppdragets karaktär och tar ställning till i vilken mån huvudmannen utifrån lagstiftningen själv ska stå för kostnaden eller om kommunen ska träda in.

Nämndansvarig tjänstepersons bedömning och analys

Verksamhetsberättelsen är en uppföljning av Överförmyndarnämndens samlade verksamhet för 2021 utifrån bl.a. reglemente, internbudget och förvaltningens verksamhetsplan. Utifrån uppföljningen och revisionsberättelserna för nämnder och styrelser prövar kommunfullmäktige frågan om ansvarsfrihet i styrelser och nämnder. Genom en uppföljning utifrån mål och resultat kan slutsatser dras för att ta fram planer och aktiviteter för fortsatt utveckling. Syftet med uppföljning är att säkerställa att verksamhetens resurser används till det som avsetts, få god ekonomisk kontroll och att säkerställa att verksamheten bedrivs inom tilldelade ramar och i linje med målen för god ekonomisk hushållning.

Samlad bedömning och analys av ekonomi, verksamhet och personal.

I Linköpings kommun har ca 1 700 personer en ställföreträdare (god man, förvaltare eller förmyndare) som står under överförmyndarnämndens tillsyn. Det kan vara vuxna som genom svag hälsa eller sjukdom inte har möjlighet att företräda sig själva, liksom barn med stor förmögenhet, barn som står utan förmyndare eller som behöver ställföreträdare för speciella rättshandlingar. Överförmyndarnämndens uppgift är att granska om ställföreträdarna sköter sina uppdrag och förhindra att någon lider rättsförlust.

Överförmyndarnämndens basuppdrag styrs av en rad olika lagar, förordningar och föreskrifter. Under 2021 har nämnden fokuserat på mål inom de kommungemensamma områdena Medborgare, Verksamhet och Medarbetare. Redovisning av indikatorer för området Medarbetare återfinns samlat inom Verksamhetsstöd och service verksamhetsberättelse medan övriga mål redovisas i nämndens verksamhetsberättelse.

Överförmyndarnämndens mål för 2021 har strävat mot ökad kunskap hos allmänheten om godmanskap, rollen som god man samt verksamhetens arbete med rekrytering och tillsyn. Informationsinsatser har endast delvis kunnat genomföras med hänsyn till pandemin och då riktats mot boendepersonal, studenter i omsorgsyrken samt i rekryteringssyfte. Från att tidigare främst haft fysiska informationstillfällen har det under året skiftat till information genom digitala möten samt information förmedlad genom kommunens hemsida och sociala medier.

Parallellt med ordinarie tillsynsverksamhet har Överförmyndarnämnden arbetat med utvecklingsfrågor gällande rekrytering av gode män, riktlinjer för arvoden samt digitalisering. Alla dessa områden kommer att få i effekt i verksamheten först under 2022. Dels i form av verksamhetsuppdrag till Leanlink gällande professionella gode män; ökad arvodesnivå i de mer utmanande uppdragen samt upphandling av nytt verksamhetssystem med ökad möjlighet för ställföreträdare att lämna in handlingar digitalt och för Överförmyndarenheten att hantera flöden mer effektivt.

Årets resultat visar på ett överskott på 1 464 tkr som främst beror på antagandet att färre huvudmän skulle kunna betala sina arvoden under pandemin än vad som blev fallet. I och med den ekonomiska samhällsutvecklingen har en stor del av huvudmännen kunnat betala arvodet till sin ställföreträdare vilket resulterat i mindre kostnader för kommunen. Kostnader för digitalisering har inte kommit upp till budgeterad nivå utan skjutits fram till 2022.

Förväntad utveckling

Fortsatt uppmärksamhet kommer att behöva riktas mot inflödet av nya ärenden samt arbetet med att rekrytera frivilliga till uppdrag som gode män och förvaltare i samarbetet med kommunens Frivilligcentrum. I samarbete med Leanlink kommer rutiner utarbetas för att på bästa sätt hänvisa till professionella ställföreträdare i de mer utmanande uppdragen.

Digitaliseringen kommer fortsätta att utmana och stå i fokus framöver. Behovet är stort av utveckling både i det interna arbetet och i den externa kommunikationen med ställföreträdarna.

Det interna arbetet behöver också ses över som förberedelser för ett utökat uppdrag i enlighet med förslag på nationell nivå inför kommande år. Om förslagen träder i kraft innebär det behov av både resurs- och kompetensmässig utveckling av Överförmyndarenhetens arbete.

Ekonomi

Ekonomi, belopp tkr	Bokslut 2021	Budget 2021	Avvikelse	Bokslut 2020
Verksamhetens nettokostnader	14 583	16 047	-1 464	15 115
Investeringar, netto	0	0	0	0

Kommentar

Överförmyndarnämnden redovisar ett överskott på 1 464 tkr vid bokslutet 2021. Överskottet förklaras främst av resultatpåverkan från 2020 då en lägre andel huvudmän förväntades kunna betala arvoden med anledning av pandemin, så blev inte fallet och därför uppgick resultatpåverkan till 740 tkr som påverkade 2021 års resultat. Arvodena som

betalades ut för 2021 blev också något lägre än vad som budgeterades vilket också är en bakomliggande faktor till överskottet.

Basuppdrag (volymmått)					
Antal aktiva ärenden 31/12, per kategori	2017	2018	2019	2020	2021
Godmanskap (11 kap §1 – § 4, Föräldrabalken)	930	896	902	945	989
Förvaltare	109	113	118	109	109
Förmyndarskap, legala och förordnade förmyndare	464	487	505	534	535
Ensamkommande barn, godmanskap och förordnad förmyndare	180	75	46	23	18
Ärenden under uppbyggnad/avslutande	74	111	79	107	116
Antal gode män och förvaltare	637	560	544	537	543
Antal förordnade förmyndare	-	-	-	48	50

FB = föräldrabalken

EKB = ensamkommande barn

SFV = särskilt förordnad vårdnadshavare

Kommentar

Det totala antalet godmanskap enligt föräldrabalkens 11 kapitel § 1-4 har visat på en uppåtgående trend under de senaste åren medan antalet förvaltare 11:7 har varit förhållandevis konstant över tid. Det är tingsrätten som främst fattar beslut om godmanskap och förvaltare och nämnden kan inte påverka ärendemängden utan endast yttra sig och påtala möjligheter till mindre ingripande åtgärder i de fall det är möjligt i det enskilda ärendet. Den demografiska utvecklingen med ökat antal personer över 80 år talar för att ökning av antalet ärenden kommer fortsätta de närmaste åren.

En ökning av antalet förmyndarskap (legala och förordnade förmyndare för omyndiga) har också kunnat noteras de senaste åren. Detta innebär ökad arbetsmängd men ger inte någon större effekt på ekonomin då den största gruppen är legala förmyndare (föräldrar) som inte uppstår arvode.

Ställföreträdarskap för ensamkommande barn har under flera år i följd minskat i antal eftersom förhållandevis få barn sökt asyl i Sverige.

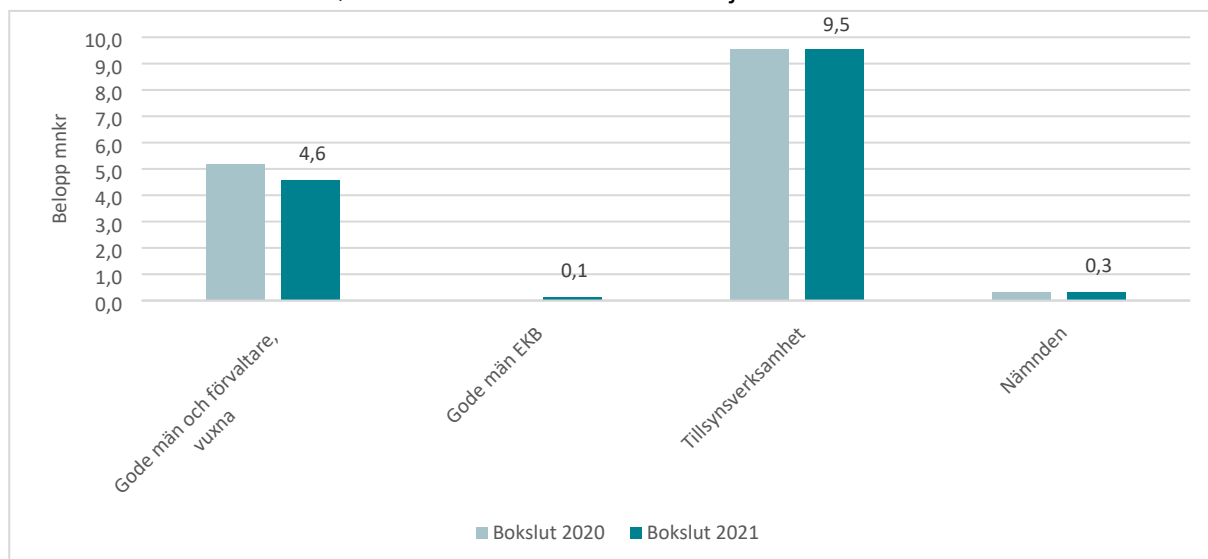
Antal gode män och förvaltare har de senaste åren legat runt 540 personer. En kraftig mobilisering skedde i samband med det stora antalet ensamkommande barn 2017 men det visade sig svårt att växla över engagemanget till ärenden för vuxna huvudmän. Från att tidigare varit övervägande män med uppdrag som god man eller förvaltare har trenden nu svängt till en fördelning vid 2021 års utgång med 57 % kvinnor 43 % män.

Händelser av väsentlig betydelse

- På nationell nivå har utredningen ”Gode män och förvaltare – en översyn” presenterats i maj 2021. Utredningens förslag innebär en rad förändringar för kommunernas överförmyndarverksamhet med förslag om införande från och med 2023 (SOU 2021:36). Bland annat föreslås att arbetsuppgifter flyttas från tingsrätterna till landets kommuner.
- Under 2021 har kommunstyrelsen fattat beslut om införande av nytt verksamhetsuppdrag till Leanlink gällande professionella ställföreträdare. Överförmyndarnämnden kommer under de kommande två åren i och med detta ha möjlighet att i de mer utmanande uppdragen säkerställa att huvudmän som har behov av en god man eller förvaltare kan få det.
- Överförmyndarnämnden har under året beslutat om höjda arvodesnivåer och ett förenklat förfarande vid bedömning av kortare insatser. Ändringarna träder i kraft från och med 2022.

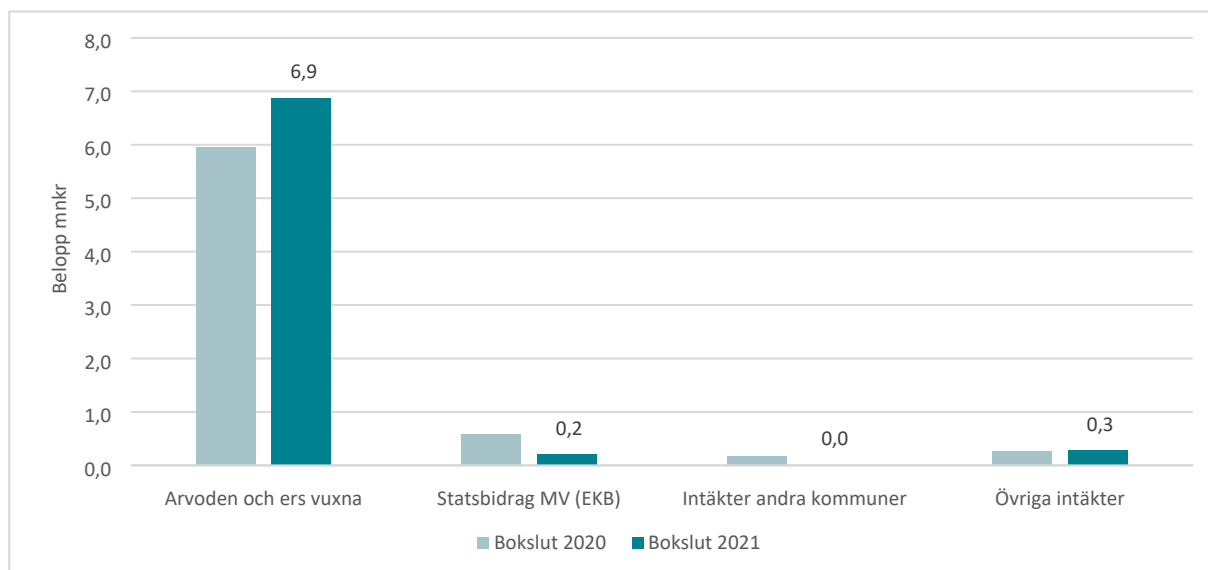
Ekonomi

Nämndens verksamheter, nettokostnader bokslut 2021 jämfört med bokslut 2020

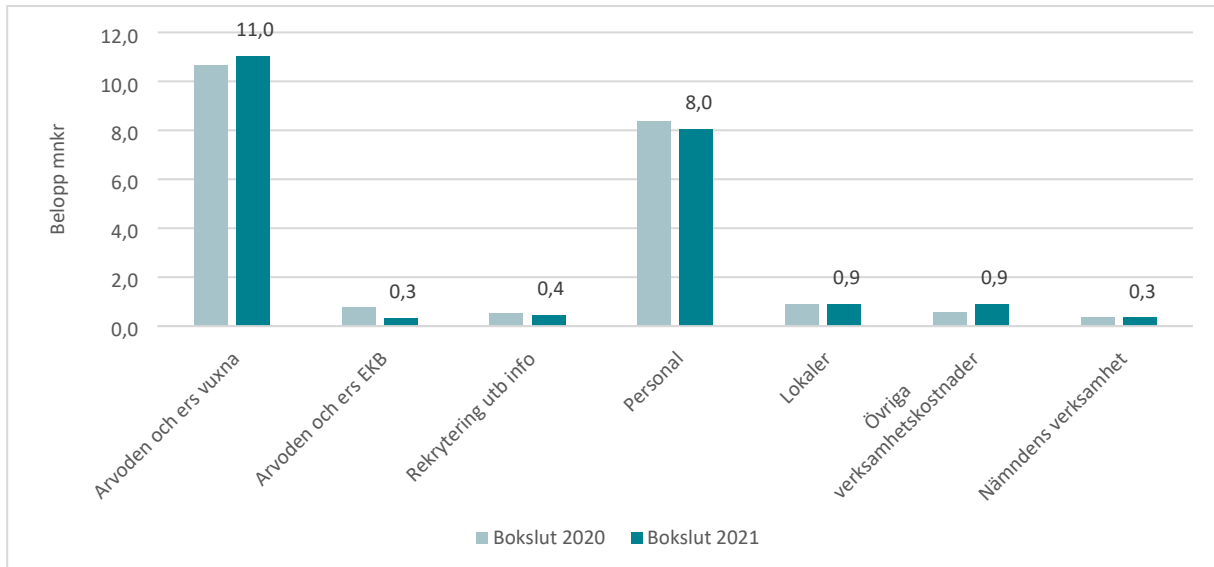

Nämndens intäkter och kostnader 2021 jämfört med 2020

Intäkter

Kostnader

Ekonomiska tabeller

Resultat 31 december 2021

Driftsammandrag	Bokslut	Budget	Avvikelse	Bokslut
Belopp netto, tkr	2021	2021		2020
<i>Gode män och förvaltare, vuxna</i>	4 574	6 206	1 632	5 187
Arvoden och ersättningar	4 882	5 476	594	5 153
Digitalisering och administration	254	523	269	220
Information, utbildn, rekrytering	179	207	28	275
Resultatpåverkan	-740	0	740	-462
<i>Gode män, ensamkommande barn</i>	124	0	-124	17
Arvoden och ersättningar, samt övrigt	124	0	-124	17
<i>Tillsynsverksamhet</i>	9 548	9 401	-147	9 572
Personal, utbildning m.m.	7 936	8 076	140	8 228
Lokaler o övr verksamhetskostnader	1 612	1 325	-287	1 343
<i>Nämnden</i>	337	440	103	340
Arvoden och kostnadsersättningar	294	361	67	303
Utbildning och övrigt	43	79	36	37
Summa	14 583	16 047	1 464	15 115
<i>Varav kostnader</i>	21 951	23 610	1 659	22 105
<i>Varav intäkter</i>	-7 368	-7 563	-195	-6 990

Analys och kommentar

Överförmyndarnämnden redovisar ett överskott på 1 464 tkr vid bokslutet 2021. Två av nämndens verksamhetsområden uppvisar positiva avvikelser, *Gode män och förvaltare, vuxna* 1 632 tkr och *nämnden* 103 tkr, och de övriga två redovisar underskott vid bokslutet. En av huvudanledningarna till att nämnden redovisar ett stort överskott är att den väntade coroneffekten uteblev vilket resulterade i att resultatpåverkan från 2020 vart en positiv avvikelse på 740 tkr. Samtliga verksamhetsområden presenteras närmare nedan med förklaringar till avvikelserna.

Verksamhetsområdet *Gode män och förvaltare, vuxna* visar ett överskott på 1 632 tkr vid årsslutet. Vid bokslutet 2020 gjordes ett antagande att en lägre andel av huvudmännen skulle kunna betala arvoden till gode män, vilket innebär

högre kostnader för kommunen. Antagandet gjordes med anledning av pandemin då dess väntade effekt var att fler personer skulle få ekonomiska svårigheter. Detta har inte skett och därför blir det en positiv resultatpåverkan då dessa blev 740 tkr högre än vad som antogs vid bokslutet 2020, vilket motsvarar närmare halva nämndens totala överskott. I och med den fortsatt höga andelen huvudmän som betalar arvoden gör vi nu antagandet att 57 % (motsvarande uppskattning var 53 % föregående år) av arvodeskostnaderna för 2021 kommer att finansieras av huvudmännen. Detta är också en ökad andel sett till hur det såg ut före pandemin då täckningsgraden av arvoden legat på en högre nivå under 2020 och 2021 jämfört med tidigare. Utöver det har inte digitaliseringsarbetet kunnat utföras i den mån det var planerat och därför redovisas ett överskott vid bokslutet. Förklaringen till att nettokostnaden för verksamhetsområdet minskat jämfört med föregående år är samma anledning som nämns ovan, att huvudmännen kunde täcka en större del av arvoden än vad som uppskattades. Själva arvodesutbetalningarna har ökat något men intäkterna har ökat ännu mer. Ytterligare en faktor som påverkat resultatet är att det planerades för en arvodeshöjning som istället planeras att genomföras under 2022.

Verksamhetsområdet *Tillsynsverksamhet* redovisar ett underskott på 147 tkr vid bokslutet. Förklaringen bakom underskottet finns främst hos en obudgerad post för köp av ekonomitjänst. Posten har tidigare legat under ordinarie personal vilket förklarar förändringen i personalkostnader från 2020 då den nu redovisas under övriga verksamhetskostnader. Trots att verksamhetsområdet redovisar ett underskott 2021 har kostnaderna minskat något från föregående år.

Verksamhetsområde *Gode män, ensamkommande barn* redovisar ett underskott på 124 tkr. Den bakomliggande förklaringen till detta är att vissa kommuners socialtjänster placerar ensamkommande barn i Linköpings kommun utan att betala arvodeskostnaderna för deras gode män.

Verksamhetsområdet *Nämnden* redovisar ett överskott på 103 tkr vilket främst beror på lägre uttag av arvoden än budgeterat. Även utbildnings- och övriga kostnader har legat på en lägre nivå än budgeterat. Utfallet 2021 ligger på samma nivå som föregående år.

Uppföljning av mål och inriktning

Målredovisning med prognos

I detta avsnitt redovisas nämndens målavstämning som även framgår under avsnittet ”Samlad bedömning och analys av ekonomi, verksamhet och personal”. Måluppfyllelsen grundas på en sammanvägd bedömning utifrån resultat, förvaltningens verksamhetsplan, nämndindikatorer och andra genomförda eller planerade aktiviteter. Fler resultat redovisas i nämndens verksamhetsberättelse.

Målområde Medborgare

Rätt medborgare får rätt stöd

Uppnått

Nämndmålet bedöms uppnått. Bedömningen baseras på det antal personer som på egen hand har tagit del av information på Linköpings kommuns hemsida gällande god man och förvaltare, samt de som deltagit i digitala eller fysiska informationsträffar. Nedan anges ett urval resultat som bidragit till utveckling inom nämndmålet och det kommunövergripande målet välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum.

- Överförmyndarenheten har blivit bättre på att erbjuda och genomföra informationer digitalt, t ex till vårdpersonal och studerande i vårdsyrken.
- En period med mindre restriktioner gav under året möjlighet att medverka vid fysiska informationstillfällen på vårdboende.
- Antalet besökare på aktuella hemsidor har genomgående varit låga men förbättrats något.

Hållbara ställföreträdarskap med god kompetens

Uppnått

Nämndmålet bedöms ha uppnåtts. Bedömningen baseras på antalet personer som deltagit i informations- och utbildningstillfällen under året. Nedan anges ett urval resultat som bidragit till utveckling inom nämndmålet och det kommunövergripande målet välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum.

- Den interaktiva utbildning som alla nya ställföreträdare ska gå igenom har varit i bruk hela året.
- En period med mindre restriktioner gav under året möjlighet att medverka vid fysiska sammankomster för fortbildning i samarbete med Linköpings God man och förvaltarförening.

Huvudmännens rätt tas tillvara

Uppnått

Nämndmålet bedöms vara uppnått. Bedömningen baseras på andel granskade årsräkningar per den 31 augusti. En successiv förbättring har skett gällande måluppfyllelse från 87 % till 95 % på fyra år. Nedan anges ett urval resultat som bidragit till utveckling inom nämndmålet och det kommunövergripande målet välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum.

- Rutiner för granskning har funnit som stöd för planering av arbetet individuellt och som grupp.
- Erfarna och hängivna medarbetare har utvecklat strategier och kompetens i tillsynsarbetet.
- Övertidsarbete har använts under första halvåret 2021 för att nå målet.

Ökad digital hantering av handlingar

Delvis uppnått

Nämndmålet på 60 % har delvis uppnåtts. Bedömningen baseras på användandet av tre utvalda e-tjänster som följts under de senaste åren. Två av e-tjänsterna, redogörelse i uppdrag som god man till ensamkommande barn samt intresseanmälan för att bli god man har under året till övervägande del kommit in via e-tjänst. Däremot har handlingar i ärenden kopplat till omprövning av förvaltarskap fortsatt komma in via fysisk post och endast i liten omfattning kunnat styras över till hemsidan. Sannantaget har två e-tjänster levt upp till målet men inte den tredje e-tjänsten.

- Nya ställföreträdare har varit lättare att motivera till att använda e-tjänsterna medan många har fortsatt med samma rutiner som tidigare år.
- Den digitala mognaden varierar både hos ställföreträdare och tjänstepersoner.
- E-tjänsterna har inte fullt ut kunnat motsvara tjänstepersoners och användarnas förväntningar och behov vilket motverkat implementeringen.

Uppföljning av nämndens verksamhet

Planer och program

Upphandlingsplan

Under 2021 har intensivt arbete pågått för att förbereda ökad grad av digitalisering av verksamheten. Arbetet har försenats gång på gång, bland annat på grund av tillkommande regelverk för molntjänster, tekniska utmaningar i samband med införandet av Google workspace samt brist på personella **resurser**. Upphandling förväntas ske under första halvåret 2022 med införande i slutet av året.

Internkontroll

Internkontrollarbetet har under 2021 utgått från internkontrollplanens fyra kontrollmoment. Dessa har utförts av nämndens utsedda internkontrollanter samt tjänstepersoner på Överförmyndarenheten vid olika tillfällen under året. Utöver planerade kontrollmoment har kommunens revisorer haft en utbildningsinsats för nämndens ledamöter gällande internkontrollarbetet och en översyn av nämndens delegationsordning har skett utifrån att det i ordinarie handlägningsarbetet uppmärksammats behov av förtydliganden och tillägg till befintlig delegationsordning.

Även internkontrollarbetet har påverkats av pandemin. Ett av momenten har skjutits fram i tid, det gällande besök på vårdboenden. Detta uppskjutna kontrollmoment kommer att följa med in i arbetet 2022.

En samlad analys av internkontrollarbetet är att det finns en god grund med rutiner i handläggningen men att mer kan göras för att systematisera och fördela aktiviteterna över året och på fler tjänstepersoner för att minska sårbarheten.

Verksamhet som utförs av privat utförare

Under året har ett mindre antal huvudmän fått en professionell ställföreträdare förordnad istället för en frivillig god man eller förvaltare. Detta är resultatet av svårigheterna i att hitta personer som är beredda att ta sig an mer utmanande uppdrag. Nämnden har fattat beslut om att arvodet i dessa ärenden betalas av huvudmannen upp till den kostnadsnivå som motsvarar arvodet för en frivillig god man och att mellanskillnaden bekostas av nämndens medel. Professionella ställföreträdare redovisar på samma sätt och står under samma tillsyn som frivilliga ställföreträdare.

Objektsplan (IT-styrning)

Förnyelse av verksamhetens IT-system var planerat till våren 2021 men har präglats av förseningar. I samarbete med LKDATA planeras för upphandling och införande av nytt verksamhetssystem för internt och externt bruk under kommande år.

Nämndindikatorer

Målområde: Medborgare

Kommunövergripande mål: Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum

Nämndmål	Mål uppnått	Nämndindikator	2019	2020	2021	Målvärde
Rätt medborgare får rätt stöd <i>Med ökad kunskap hos anhöriga, boendepersonal m.fl. kan rätt personer få rätt stöd och insats.</i>	Ja	Antal personer som tar del av information kring gode män och förvaltare	391	268	507	500
Hållbara ställföreträdarskap med god kompetens <i>God kompetens rekryteras, utbildas och bibehålls till frivilliga uppdrag som god man och förvaltare</i>	Ja	Antal deltagare som tar del av utbildningsinsats	240	285	242	200
Huvudmannens rätt tas tillvara <i>För att huvudmännen inte ska lida rättsförlust ska ställföreträdarnas redovisning granskas skyndsamt utan avkall på noggrannhet och kvalitet</i>	Ja	Andel granskade per den 31 augusti	90 %	92 %	95 %	95 %

Målområde: Verksamhet

Kommunövergripande mål: Effektiv organisation med goda resultat

Nämndmål	Mål uppnått	Nämndindikator	2019	2020	2021	Målvärde
Ökad digital hantering av handlingar <i>Handläggningsprocessen baseras på underlag i fysisk form. Med ökad digitalisering kan svarstider förkortas och handläggningsprocesser effektiviseras</i>	Delvis	Andel insända handlingar via utvald e-tjänst	-	50 %	56 %	60 %

Målområde: Medarbetare

Överförmyndarenhetens tjänstepersoner är en del av förvaltningen Verksamhetsstöd och service och uppföljning av mål gällande målområde medarbetare följs upp samlat i förvaltningens verksamhetsberättelse.